

KEO-11 Castrén Tuukka,Lindgren Laura

11.09.2007
JULKINEN

VASTAANOTTAJA
Suuri valiokunta
Ulkoasiainvaliokunta

Viite

Asia

Suomen jatkokanta EU-AKT -talouskumppanuussopimukseen (EPA-sopimukset)

U/E-tunnus:

EUTORI-numero:

Ohessa lähetetään perustuslain 97§:n mukaisesti selvitys liittyen Suomen jatkokannoista koskien EU:n ja AKT-maiden välisiä talouskumppanuusneuvotteluja (engl. Economic Partnership Agreements, EPA).

Asiasta on aikaisemmin informoitu eduskuntaa: E 56/2002 vp ja E 162/2006 vp.

Osastopäällikkö

Ritva Koukku-Ronde

LIITTEET 2 kpl (Jatkokantamuistio EPA-neuvotteluista; Tullin tilastoliite)

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi

KEO-11 Castrén Tuukka, Lindgren Laura

03.09.2007
JULKINEN

Asia

EU; AKT-maat; Suomen jatkokanta talouskumppanuusneuvotteluihin (EPA-neuvottelut)

Kokous

Liitteet

Viite

Tullin tilastoja koskien tuontia niistä AKT-maista,
jotka eivät kuulu vähiten kehittyneisiin maihin
(LDC-maat)

EUTORI/Eurodoc nro:

[VN:n ja EK:n asiankäsittelyjärjestelmän EURODOC:n/EUTORI:n tunnus]

U-tunnus / E-tunnus:

[Tunnus perustuslain 96§ ja 97§ mukaisille ehdotuksille]

Käsittelyn tarkoitus ja käsittelyvaihe:

Komission ja AKT-maiden järjestöjen neuvottelut talouskumppanuussopimuksista etenevät ja ovat siirtymässä konkreettiseen vaiheeseen. Tällä ohjeella päivitetään aikaisempaa perusmuistiota (UM2005-03290, 14.12.2005) ja tarkennetaan lähtökohtia Suomen kannanmuodostukselle vuoden 2007 aikana. Peruslähtökohta neuvotteluihin ja Suomen kannanmuodostukseen ei muutu.

EPA-neuvottelut ovat edenneet ja niiden teemat tarkentuneet. Tässä muistiossa tarkennetaan aiemmin yleisellä tasolla esitettyjä kantoja ja valmistaudutaan EPA-neuvotteluiden yksityiskohtaiseen etenemiseen.

Tällä perusmuistiolla luodaan Suomen peruskanta oletettavasti esille tuleviin kysymyksiin. Tarvittaessa voidaan laatia erillisiä kantoja esille tuleviin neuvotteluryhmäkohtaisiin kysymyksiin.

Asiakirjat:

[Käsittelyn pohjana olevat asiakirjat / muut viitteet]

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely:

Cotonoun sopimus on luonteeltaan sekasopimus. Myös EPA-sopimukset tulevat kattamaan jaetun toimivallan kysymyksiä.

Käsittelijä(t):

UM/KEO-11, vt yp. Ann-Sofie Stude, p. 1605 6230

UM/KEO-11, na. Tuukka Castrén, p. 1605 6344

UM/KEO-11, uas. Laura Lindgren, p. 1605 6282

Suomen kanta/ohje:

EPA-sopimuksissa edistetään AKT-maiden talouksien kehittymistä, työpaikkojen luomista ja köyhyyden vähentämistä. Näin ne tukevat selvästi Suomen kehityspolitiikan tavoitteita. EPA-prosessista sovittiin vuonna 2000 EU:n ja AKT-maiden välisessä Cotonoun sopimuksessa yhdessä poliittisen ja kehitysrahoitusyhteistyön (EKR) kanssa. Nyt käynnissä olevat neuvottelut toimeenpanevat Cotonoun sopimuksen kaupallisen osan sitoumuksia.

EPA-neuvottelut ovat Suomelle tärkeä aihe, koska haluamme edistää AKT-maiden kehitystä sekä EU:n ja AKT-maiden välistä taloudellista yhteistyötä ja korostamme kehityspoliittista johdonmukaisuutta eri politiikka-aloilla. Omalla EU-puheenjohtajuuskaudellamme kauppa ja kehitys -teema oli painopistealueemme. Suomi näkee kauppa ja kehitys -teeman keskeisenä painopisteenä ulkopoliitikassaan myös pj-kauden jälkeen. EPA-neuvottelut ovat käytännön esimerkki haasteista, jotka liittyvät kehitystavoitteiden yhteensovittamiseen uudentyyppisen kauppasopimuksen sisältöön. Suomi korostaa sitä, että vaikka neuvottelumandaatti on komissiolla, myös jäsenmailla on merkittävä rooli EPA-sopimusten toimeenpanossa ja seurannassa. Tuemme tässä asiakirjassa määritellyn Suomen kannan pohjalta komissiota sen käymissä neuvotteluissa, jotka perustuvat vuonna 2002 hyväksyttyyn neuvottelumandaattiin. Suomi tukee neuvottelujen loppuunsaattamista aikataulussaan vuonna 2007.

Suomen kantana on se, että EU-AKT -talouskumppanuussopimukset ovat ensisijaisesti kehityssopimuksia ja välineitä edistää AKT-maiden kehitystä sekä EU:n ja AKT-maiden välistä taloudellista yhteistyötä. AKT-maiden taloudellinen integraatio on myös EU:n taloudellisten etujen mukaista. Sopimusten sisällössä tulee huomioida suuret erot osapuolten kehitystasossa sekä AKT-maiden kehitystarpeet ja niiden talouksien rakenteelliset herkkyydet. Tämä tulee konkretisoitumaan myöhemmin yksittäisissä neuvottelukysymyksissä. WTO-yhdenmukaisuuden tulee olla neuvottelujen perusedellytys. WTO-sääntöjen sallima joustavuus ja mahdollisesti jatkuvien WTO-neuvottelujen aikana tapahtuva kehitys tulee ottaa neuvotteluissa huomioon ja käyttää hyödyksi AKT-maita tukevalla tavalla. Alueellisen integraation on oltava sopimusten keskeinen elementti, joten niissä tulee pyrkiä maantieteellisesti laajaan ja johdonmukaiseen kattavuuteen säilyttäen maiden mahdollisuus omiin valintoihin. Suomi korostaa, että markkinoillepääsyn osalta lähtökohdaksi tulee ottaa Cotonoun sopimus ja sen edelleen parantaminen sekä hallittu vastavuoroinen markkinoiden avaaminen osallistuvien maiden kehitystaso huomioon. Sopimusten katteessa tulisi pyrkiä "lähes kaikkeen tavarakauppaan" (n. 90 % kaupasta) ja siirtymäaikojen pituus tulisi räätälöidä tuote- ja aluekohtaisesti. Pysyviä poikkeuksia sopimuskatteeseen tulisi välttää ja niiden tulisi olla hyvin perusteltuja (esim. ruokaturvan kannalta keskeiset maataloustuotteet).

EU:n tuki integraatioprosesseille ja AKT-maiden kauppaan liittyville neuvottelu- ja toimeenpanovalmiuksien vahvistamiselle on tärkeää. Talouskumppanuussopimusten on perustuttava Cotonoun sopimuksessa ja *Everything But Arms (EBA)* -järjestelyssä määrättyihin markkinoillepääsyä koskeviin nykyisiin edellytyksiin ja parannettava niitä soveltuvien osin edelleen. Cotonoun sopimuksen perusteella 97 prosenttia AKT-maiden viennistä EU:iin on tullitonta. Lisäksi 39 AKT-maata on LDC-mailta, joilla on tulliton ja

kiintiötön pääsy EU:n markkinoille EBA-järjestelyn kautta. Tämä on huomioitava EU:n markkinoillepääsyä ja yleisempiäkin EPA-neuvotteluja koskevien myönnytysten tekemisessä. Etelä-Afrikan erityisasemaa käsitellään perusmuistiossa UM2006-03146.

Suomi tukee ja pitää tärkeänä toukokuussa 2007 yleisten asioiden ja ulkosuhteiden neuvostossa (YAUN) tehtyä päätöstä myöntää kaikille AKT-maille EBA-järjestelyä vastaava tavara- ja maatalouskaupan tulliton ja kiintiötön pääsy EU-markkinoille sovituin sokeria ja riisiä koskevin siirtymäjärjestelyin.

Kaikissa neuvotteluasiakohdissa tulee tunnustaa neuvotteluosapuolten kehitysero ja tukea EPA-prosessin perustavoitteiden mukaisesti AKT-maiden alueellista integraatiota, talouden monipuolistumista ja kansallista kehitystä. Sopimuksissa hyväksytään lähtökohtaisesti sitoumusten epäsymmetrisyys kaikilla neuvottelualueilla silloin, kun se on perusteltavissa AKT-maiden kehitystavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta katsottuna. Tämän epäsymmetrian tulee perustua aitoon AKT-maiden määrittelemään kehityshyötyyn tai esimerkiksi valtion tullitulojen suojelemiseen korvaavien tulojärjestelyjen vaatimaksi siirtymäajaksi. Lähtökohtana on kuitenkin se, että hallittu kaupan vapauttaminen on myös AKT-maiden intressien mukaista.

EPA-neuvottelujen kautta pyritään lisäämään taloudellisia yhteyksiä Suomen ja AKT-maiden välillä ja tällä tavoin myös parantamaan Suomen elinkeinoelämän kannalta tärkeiden tuotteiden markkinoillepääsyä sekä vienti- että tuontituotteiden osalta. Tätä tavoitetta silmällä pitäen on tärkeää, että kyseiset tuotteet tulevat vapaakaupan piiriin mahdollisimman lyhyin siirtymäajoin, AKT-maiden kehitystarpeet kuitenkin huomioiden. Em. tuotteita koskevat ei-tullimuotoiset kaupanesteet tulisi pyrkiä poistamaan mahdollisimman nopeassa aikataulussa. Suomen mukaan esimerkiksi monien investointitarvikkeiden, kuten teolliseen toimintaan tarvittavien koneiden ja laitteiden, tai telekommunikaatiotuotteiden markkinoillepääsyn edistäminen edesauttaa maitten taloudellista kehitystä selvästi, joten Suomi kannustaa niiden tuonnin vapauttamista. Samoin ympäristötuotteiden markkinoillepääsyn edistämällä on suuri merkitys kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisen yhteiskunnallisen kehityksen kannalta tarkasteltuna.

SPS-, TBT- ja IPR-riitojenratkaisukysymyksissä Suomi tukee AKT-maiden kehitystason huomioivien ratkaisujen löytämistä sekä yhteistyötä AKT-maiden kapasiteetin vahvistamiseksi näillä aloilla, kuten on todettu edellisessä perusmuistiossa UM2005-03290. Tuki voi olla osa erityisesti EPA-sopimusten toimeenpanoon liittyvää EPA-tukea tai osa laajempaa AKT-maille suunnattavaa Aid for Trade -tukea.

Suomi pitää tärkeänä sisällyttää sopimuksiin yksityiskohtaiset SPS-, TBT- ja tullausmenettelymääräykset molemminpuolisen kaupan edellytysten parantamiseksi. EU-AKT -yhteistyötä näissä kysymyksissä tulisi vahvistaa todellisen markkinoillepääsyn varmistamiseksi.

Suomi tukee EU-mandaatin mukaisesti riitojenratkaisumenettelyn sisällyttämistä sopimukseen. Riitojenratkaisussa tulee pyrkiä tehokkuuteen ja kattavuuteen.

Suomi tukee yksinkertaisia ja AKT-maiden kehitystä tukevia alkuperäsääntöjä ja pitää komission alkuperäsäädösten uudistustyötä kiireellisenä prioriteettina. Lähtökohtana alkuperäsääntöjen laatimisessa tulee olla AKT-maiden esittämät tarpeet. Tavoitteena pitäisi olla molemminpuolisen markkinoillepääsyn edistäminen ja toimivien hankintaketjujen mahdollistaminen AKT-maiden taloudellisille toimijoille. Suomi tukee kaikki AKT-maat kattavaa kumulaatiota, eli kaikkien AKT-maiden eikä ainoastaan ao.

EPA-ryhmän laskemista mukaan tuotteiden alkuperää määriteltäessä. Uudistamisessa tulee huomioida myös se, etteivät hallinnolliset yhteistyövelvoitteet käytännössä heikennä etuuskohtelun hyödynnettävyyttä ja sitä kautta kehitysmaiden markkinoillepääsyä.

Palvelukaupassa Suomi tukee vastuullista, sääntöperustaista ja kansallista kehitystä tukevaa palvelukaupan vapauttamista ja sääntely-yhteistyön kehittämistä. Suomi pitää tärkeänä AKT-maiden alueellista integraatiota tukevia neuvotteluja ja pyrkimystä palveluiden laajamittaiseen sitomiseen EU-maissa. Suomi pitää keskeisenä komission linjaa siitä, että EU:n intressit ko. neuvotteluissa ovat ensisijaisesti kehityspoliittiset, ei kaupallis-taloudelliset. Neljännen palvelumuodon osalta Suomi pyrkii osaltaan vastaamaan AKT-maiden pyyntöihin tiettyjen sektoreiden erityisluonteen kuitenkin huomioiden.

Palvelusektoreista Suomi korostaa erityisesti kansainvälisesti saatuja hyviä kokemuksia telekommunikaatiosektorin harkitusta liberalisoinnista. Samoin mm. liike-elämää tukevien palveluiden sekä tietokone-, jakelu-, kuljetus-, rakennus-, ja rahoituspalveluiden kehittämisellä ja vapauttamisella on merkittävä rooli taloudellisessa kehityksessä sellaisenaan samoin kuin muita toimintoja mahdollistavana tekijöinä. Suomi korostaa ympäristöpalveluiden (liittyen myös ympäristöteknologiaan) vapauttamisen merkitystä. Vastaavasti Suomi tukee AKT-maiden palveluviennin kehittämistä myös EU-markkinoille. Palveluiden luonteesta johtuen maan sisäisillä toimilla ja reformeilla ja näin ollen myös sääntelyllä on suuri merkitys palveluiden kaupan edistämiseksi.

Suomen vuoden 2007 ensisijaisena tavoitteena on saada EPA-sopimusten tavarakaupan osiot neuvoteltua vuoden loppuun mennessä, jolloin WTO:n poikkeuslupa päättyy. Suomi tukee neuvottelujen laajaa asialistaa, joka kattaa myös ns. uudet aiheet. Niiden kehittäminen on keskeistä EPA-sopimusten kehitysulottuvuudelle. Jos joidenkin AKT-maaryhmien osalta ei kuitenkaan ehditä sopia uusista aiheista vielä vuoden 2007 aikana, on tärkeää, että AKT-maiden kanssa laaditaan keskipitkän aikavälin aikataulu jatkoneuvotteluista ja yhteistyön etenemisestä, vaikkei yksityiskohtaisiin AKT-maita koskeviin sitoumuksiin vielä tässä vaiheessa päästäisikään.

Investoinneissa Suomi tukee talouden monipuolistumista ja työpaikkojen luomista tukevien investointien edistämistä. Sekä ulko- että kotimaisten investointien tulee kunnioittaa kansallisia ja kansainvälisiä tunnustettuja työelämän ja ympäristönormeja. EPA-sopimusten investointisäännöt eivät saa estää AKT-maiden oikeutta säännellä markkinoitaan tai tehdä itsenäisiä päätöksiä yksityistämisestä. Mahdollinen ulkomaisten investointien erityiskohtelu tulee perustella ja toimeenpanna läpinäkyvästi ja kansallista kehitystä tukevasti.

Suomi pitää ensisijaisena tavoitteena sopia EPA-sopimuksissa sellaisia investointi- ja julkisten hankintojen pykälä, jotka edistävät AKT-maiden läpinäkyvää ja hyvää hallintoa sekä kannustavat alueellista ja keskinäistä yhteistyötä. Sopimusten tavoitteena on toissijaisesti ja vasta myöhemmässä vaiheessa – alueiden kehitystarpeet huomioonottaen – edistää EU-toimijoiden pääsyä alueille. Suomi korostaa myös kansallisten ja AKT-maiden sisäisten reformien ja hallinnollisten esteiden poistamisen merkitystä investointi-ilmapiiirin kehittämisessä.

Suomi kannattaa EPA:ille institutionaalisia järjestelyjä, jotka mahdollistavat sopimusten toimeenpanon ja vaikutusten kattavan ja tehokkaan seurannan. Järjestelyjen tulee taata mahdollisuus puuttua sopimusten mahdollisiin kauppa- ja kehitysvaikutusten vääristymiin. Toiminnallinen yhteys yhteisön ja kiinnostuneiden jäsenmaiden

kehitysyhteistyön suunnitteluun AKT-maiden kanssa on taattava. Euroopan parlamentin ja kansalaisjärjestöjen kiinnostuksen takia on asianmukaista järjestää EPA-neuvotteluja koskevat konsultaatiofooromit, joilla ei tule olla sitovaa valtaa sopimuskumppaneihin. EPA-instituutioissa puhevaltaa tulee yhteisön puolesta käyttämään komissio, mutta jäsenmaiden mahdollisuus läsnäoloon kokouksissa sekä (sopimustekstien ulkopuolella varmistettavana) kokousten valmisteluun on taattava. Neuvoston ja jäsenmaiden vaikutusmahdollisuus yhteisön toimivallan ulkopuolisista kysymyksistä päättämiseen on varmistettava.

Yllämainitut puitteet huomioon ottaen tulee EPA-sopimusten hallinnolliset järjestelyt pitää niin kevyinä kuin mahdollista. Synergiaedut jo olemassaolevan EU-AKT-yhteistyön rakenteiden kanssa on taattava. Sopimukseen voidaan tarvittaessa lisätä lauseke, jonka mukaan institutionaalisia järjestelyjä tai EPA-sopimuksia voidaan tarkastella uudelleen nykyisen Cotonoun sopimuksen voimassaoloajan päättymisen myötä vuonna 2020.

Suomi seuraa tarkasti neuvottelujen kulkua ja pyrkii vaikuttamaan niihin AKT-maiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä myönteisesti edistävän neuvottelutuloksen varmistamiseksi. Suomen prioriteettina on SADC- ja ESA-maiden EPA-sopimukset, joiden osalta Suomi pohjaa kantojaan pitkäaikaisten kehitysyhteistyökumppanimaiden kautta saatuun kokemukseen alueiden kehityksestä.

Vaikka EPA-neuvotteluja käydään kuudella erillisellä sopimusalueella, Suomi korostaa kaikkien alueiden yhdenvertaisuutta ja sitä, että yhdelle alueelle tehty myönnytykset ja joustavuudet tulisi pääsääntöisesti ulottaa myös muille alueille AKT-maiden niin halutessa. Sopimusten lopullinen sisältö määritellään kuitenkin jokaiselle alueelle erikseen.

EPA-rahoituksessa Suomi korostaa jäsenmaiden merkitystä EPA-tuessa EKR:n rinnalla. Tuen tulee olla Pariisin tuloksellisuusjulkilausuman mukaista sekä perustua maiden kansallisiin kehityssuunnitelmiin. Sopimusteksteissä voidaan käsitellä myös kehitysrahoitusta ja EU:n tukea EPA-sopimusten toimeenpanolle. Suomi korostaa kuitenkin sitä, että varsinaisen kehitysrahoituksen ohjelmoinnin tulisi tapahtua osana yleistä kehitysyhteistyön suunnittelua, ei erillään siitä. Tarvittaessa voidaan sopia alueellisista rahastoista ja EPA-ohjelmista. Myös mahdollisten temaattisten EPA-ohjelmien ja rahastojen tulee perustua tuloksellisuutta tukeviin menetelmiin eivätkä ne saa johtaa kehitysyhteistyön fragmentoitumiseen. Nämä mahdolliset rahastot voivat muodostaa varteenotettavan vaihtoehdon Suomen antamalle tuelle AKT-maiden alueelliselle integraatiolle.

Suomi pitää tärkeänä sitä, että AKT-maiden erityisjärjestelyt kaupassa, investoinneissa, julkisissa hankinnoissa ja muissa sopimuskohdissa eivät aseta EU-maiden toimijoita huonompaan asemaan kuin muiden kehittyneiden teollisuusmaiden toimijat.

Pääasiallinen sisältö:

EU:n sekä Saharan eteläpuolisen Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren (AKT)- maiden välisten suhteiden perusta on vuonna 2000 allekirjoitettu Cotonoun sopimus. Sopimuksen yhtenä keskeisenä osa-alueena ovat neuvottelut EU:n ja AKT-alueiden välille sovittavista talouskumppanuussopimuksista (*Economic Partnership Agreements*, EPA). Neuvotteluja käydään kuudella maantieteellisen alueen kanssa. EPAn, kuten koko Cotonoun sopimuksenkin, tavoitteena on AKT-maiden kestävä kehitys, joustava ja

asteittainen integroiminen maailmantalouteen sekä tuki köyhyyden vähentämiselle. Tavoitteena on, että EPA-sopimukset ovat paljon laajempia ja erilaisia kuin perinteiset vapaakauppasopimukset. Sopimusten nimenomaisen tavoitteena ja motivaationa on vahvistaa AKT-maiden talouksien kehitystä ja tuotantokapasiteettia sekä edistää rakenneuudistuksia. Talouden integraatio on hyödyllistä myös EU-maiden elinkeinoelämälle, mutta sen etu ei ole EU:n ensisijainen tavoite EPA-prosessissa

Talouksumppanuudet tukevat AKT-maita laajentamalla maiden markkinoita sekä parantamalla investointiedellytyksiä ja yksityisen sektorin toimintaedellytyksiä. EU tukee myös rahoituksellisesti maiden kansallisia reformeja. EPA-sopimusten tavoitteena on erityisesti alueellisen integraation vahvistaminen ja AKT-maiden markkinoillepääsyn säilyttäminen ja parantaminen. WTO-sääntöjen mukaiset sopimukset on tarkoitus saada neuvoteltua vuoden 2007 loppuun mennessä. Unionin puolesta neuvotteluja käy komissio vuoden 2002 mandaatin pohjalta. EU on valmis laajaan joustavuuteen sopimuksissa AKT-maiden sopeutumisen tukemiseksi; esimerkiksi markkinoillepääsyssä siirtymäajat ovat pitkät.

Tällä hetkellä EBA (*Everything but arms*) -aloitteen perusteella köyhimpien kehitysmaiden (*least developed countries*, LDC) – useat niistä AKT-maita – teollisuustuotteet ja valtaosa niiden maataloustuotteista pääsevät EU-markkinoille ilman tulleja ja määrällisiä rajoituksia. Kauppaetuudet eivät edellytä vastavuoroisuutta LDC-mailta. Muut AKT-maat ovat osa GSP-tullietuusjärjestelyä. Sekä EBA että GSP ovat EU:n yksipuolisia markkinoillepääsyn järjestelyjä, eivätkä perustu kehitysmaiden kanssa solmittuihin sitoviin sopimuksiin.

Parhaillaan EU ja AKT-maat käyvät kuusia alueellisia neuvotteluja, ei yksiä yhtenäisiä neuvotteluja koko AKT-alueelle. Alueelliset neuvottelut aloitettiin lokakuussa 2003 Keski-Afrikan (CEMAC) ja Länsi-Afrikan kanssa (ECOWAS). Vuoden 2004 puolella käynnistyivät neuvottelut itäisen ja eteläisen Afrikan (COMESA), Karibian alueen (CARIFORUM), Eteläisen Afrikan (SADC) ja Tyynenmeren alueen kanssa. AKT-maat ovat itse määritelleet alueellisten ryhmittymien kokoonpanon. Neuvotteluvauhdissa ja niiden sisällössä on eroja maaryhmien kesken johtuen alueiden välisistä eroista ja resursseista. Aluksi keskityttiin teknisiin kysymyksiin ja alueelliseen integraation järjestelmien edistämiseen, jonka jälkeen ollaan siirtymässä myös markkinoillepääsykysymyksiin.

Talouksumppanuussopimukset on määrä allekirjoittaa joulukuuhun 2007 mennessä siten, että ne voivat astua voimaan vuoden 2008 alussa. WTO:n nykyisille kauppajärjestelyille antama poikkeuslupa päättyy vuoden 2007 lopussa.

Markkinoillepääsy

Sopimusneuvottelujen loppuvaiheessa merkittävään asemaan nousevat markkinoillepääsykysymykset. Sopimusten tavoitteiden täyttämiseksi ja EU:n uskottavuuden takaamiseksi on olennaista, että AKT-maat kokevat selvää paranemista markkinoillepääsyssä. LDC-mailla on jo käytännössä vapaa markkinoillepääsy, joten parannukset koskevat nimenomaan ei-LDC -maita. Näiden maiden osalta jo noin 97 % viennistä pääsee tullitta ja kiintiöttä EU-markkinoille. Jotta todellista paranemista maiden markkinoille pääsyssä tapahtuisi, myös ei-LDC -maille on perusteltua myöntää ns. EBA-kohtelu (tulliton ja kiintiötön pääsy EU-markkinoille).

Yleisten asioiden ja ulkosuhteiden neuvosto (YAUN) päätti 15.5.2007 EPA:sta laadituissa päätelmissä kaikille AKT-mailla myönnettävästä tullittomasta ja kiintiöttömästä pääsystä EU-markkinoille. Sokeria ja riisiä käsitellään sensitiivisinä tuotteina, joiden markkinoillepääsyn kohdalla voidaan EPA-sopimuksissa turvautua siirtymäaikoihin. Näiden lisäksi myös banaanit nimettiin erityishuomiota vaativaksi tuotteeksi. Suomi korosti sitä, että markkinoillepääsy päätösten tulee olla suhteessa jo tehtyihin reformeihin EU:n sokerimarkkinoiden uudistamiseksi.

Tähänastinen tuonti ei-LDC AKT-maista (ml. Etelä-Afrikka) koostuu pääosin eräistä metallipuolivalmisteista, sokerista ja trooppisista elintarvikkeista. Vuonna 2005 tuonnin arvo oli 167 miljoonaa euroa ja suurimmat tuontimaat Dominikaaninen tasavalta, Etelä-Afrikka ja Kenia. Tosin on mahdollista, että osa tuonnista kirjautuu kolmansien maiden välittäjien vuoksi väärin. (kts. liitetaulukot)

EPA-neuvotteluiden lähtökohtana on kaupan vapautuksen epäsymmetria sekä aikataulujen että tuotenimikkeiden osalta. AKT-mailla on mahdollisuus suojata suurempi osa tuotteistaan sekä laskea tulleja pidemmän sopeutumisaikataulun mukaan kuin EU:lla.

Suojauksen tulisi perustua aitoon ja perusteltuun näkemykseen maiden herkkyyksien suojelemisesta. Tämä koskee esimerkiksi orastavien tuotannonalojen ja työpaikkojen suojelua esimerkiksi maataloudessa, tullitulojen varjelemista tai muita aitoja kehityksintressejä. AKT-maat itse voivat parhaiten määritellä nämä tarpeet. Toisaalta on perusteltua katsoa, että esimerkiksi telekommunikaatiotuotteet ja -palvelut sekä erilaiset investointi- ja ympäristötuotteet ovat tarpeen maiden talouksien vahvistamiseksi ja kehityksen tukemiseksi. Tällöin näiden tuonnin vapauttamisella – varsinkin jos suojeltavaa kotimaista tuotantoa ei ole – olisi huomattavia kerroinvaikutuksia AKT-maiden talouksissa. Suomella on erityinen mielenkiinto näiden tuotteiden käsittelyssä EPA-neuvotteluissa.

Ei-tariffäariset kaupanesteet muodostavat kansainvälisessä kaupassa ongelmia yhä enenevissä määrin, kun perinteisiä tulliesteitä puretaan. Suomi pitää tärkeänä sisällyttää EPA-sopimukseen yksityiskohtaiset SPS-, TBT- ja tullausmenettelymääräykset molemminpuolisen kaupan edellytysten parantamiseksi. EU-AKT -yhteistyötä näissä kysymyksissä tulisi vahvistaa todellisen markkinoillepääsyn varmistamiseksi. Suomi tukee EU-mandaatin mukaisesti riitojenratkaisumenettelyn sisällyttämistä sopimukseen. Riitojenratkaisussa tulee pyrkiä tehokkuuteen ja kattavuuteen.

Palvelukauppa

AKT-mailla on suuri mielenkiinto palvelukaupan kehittämiseen sen kaikissa toimitusmuodoissa. Palvelut muodostavat merkittävän osan useiden kehitysmaiden

kansantalouksista ja palvelusektorin kehittäminen tukee ko. maiden talouksien kehittymistä. Palvelukaupan vapauttaminen on AKT-maille haaste mutta toisaalta esimerkiksi infrastruktuurin kehittämisessä on usein hyötyä kilpailun lisäämisestä ja ulkomaisesta pääomasta.

Palveluiden vapauttamisessa on olennaista riittävä ja oikeanlainen sääntely ja neuvotteluissa tulee ottaa huomioon myös sääntelyinstituutioiden ja kansainvälisen sääntely-yhteistyön edelleen kehittäminen. Sääntely on olennaisen tärkeää myös sen takia, että monissa AKT-maissa markkinat ovat pienet ja helposti monopolisoituvat.

Investoinnit

Talouden kasvu ja monipuolistuminen perustuu investointeihin. Tämän vuoksi Suomi pitää perusteltuna sitä, että myös kehitysmaissa luodaan investoinnille ja muulle elinkeinoelämän toiminnalle suotuisa ilmapiiri. Keskustelu keskittyy usein ulkomaisiin investointeihin, vaikka itse asiassa samat suotuisan toimintaympäristön tekijät edistävät sekä koti- että ulkomaisia investointeja.

Edistämällä laaja-alaisesti investointeja kehitysmaat tukevat talouskasvuun ja työpaikkojen luomista. On kuitenkin olennaista, että kaikki – niin koti- kuin ulkomaisetkin – ovat ympäristöllisesti että sosiaalisesti kestäviä ja kunnioittavat kansallisia ja kansainvälisiä työ- ja ympäristönormeja.

Mahdolliset ulkomaiset investoijia koskevat erityissäännökset tulee perustella kansallisen kehityksen kannalta olennaisilla seikoilla ja niiden tulee olla läpinäkyviä.

Samoin kuin palveluissa, investointien edistämisessä AKT-maita tulee tukea riittävien regulaatiojärjestelmien kehittämisessä.

Alkuperäsäännöt

Alkuperäsäännöt ovat EPA-sopimusten kannalta olennaisia, sillä niiden määrittelyssä voidaan helposti vesittää tai vahvistaa sopimusten poliittisia tavoitteita. EU on parhaillaan uudistamassa etuusalkuperäsäännöksiä tavoitteena tehdä niistä sekä liberaalimpia että modernimpia. EPA-sopimusten alkuperäsäännöt tulee laatia niin, että ne edistävät AKT-maiden talouden monipuolistumista ja alueellista integraatiota. Tässä on olennaista esimerkiksi se, että AKT-maiden keskinäiselle kumulaatiolle ei aseteta rajoituksia.

Alkuperäsääntöjen tulee olla myös yksinkertaisia, jotta EPA-etuisuuksia saadaan hyödynnettyä.

AKT-maiden omia näkemyksiä niille parhaiten soveltuvista alkuperäsäännöistä tulisi pääsääntöisesti noudattaa.

Muut kauppaan liittyvät aiheet

Suomi on korostanut laajan neuvotteluasialistan merkitystä. Koska AKT-mailla on joko vapaa (LDC-maat) tai erittäin hyvä ja paraneva (muut AKT-maat) pääsy EU markkinoille, on alueellisen integraation tuki ja ns. uudet aiheet (kilpailu, investoinnit, julkiset hankinnat) EPA-neuvottelujen suola. Samoin kehitysrahoituksesta päätetään EKR:ssa ja jäsenmaissa kahdenvälisesti. Tämän vuoksi edistyminen uusissa aiheissa on ollut Suomen mielestä keskeistä. Olemme korostaneet, että keskittyminen pelkkiin

markkinoillepääsykysymyksiin merkitsisi menetettyä mahdollisuutta saavuttaa aidosti kehitysmuotoinen talouskumppanuus.

Kyseessä on AKT-maille vaikea asia, johon ei välttämättä ole olemassa valmiita institutionaalisia rakenteita. Tämän vuoksi on hyväksyttävää, ettei reformien yksityiskohdista voida sopia itse sopimuksissa vaan lähinnä etenemisen suunnasta. Pitkät siirtymä- ja toteutuskaudet ovat olennaisia.

Kehitysrahoitus

Kehitysrahoitukseen liittyvät kysymykset ovat olleet merkittävässä asemassa EPA-neuvotteluissa. AKT-maat ovat halunneet sitovia päätöksiä lisärahoituksesta EPA-tukeen EU:n korostaessa kehitysrahoituksen kokonaisuutta ja avun tuloksellisuuden asettamia haasteita. Lisäksi on korostettu sitä, että Cotonoun sopimuksessa kehitysrahoituksesta rahoituksesta on sovittu Euroopan kehitysrahaston (EKR) yhteydessä.

EPA-tukea käsitellään laajasti Suomen puheenjohtajuuskaudella hyväksytyissä *Aid-for-trade* -päätelmissä ja parhaillaan laadittavassa EU:n kauppaa tukevan avun strategiassa.

On ilmeistä, että AKT-mailla on tarve sopeutumiselle EPA-sopimusten luomassa toimintaympäristössä. Maiden taloudellinen tukeminen on tarpeellista, jotta ne voivat osallistua täysipainoisesti neuvotteluihin ja kehittää talouksiaan hyödyntämään sopimuksia. Tuen tulee perustua hyvän kehitysyhteistyön periaatteisiin. Varsinaisen avun suunnittelun tulee olla osa kehitysyhteistyön kokonaisvaltaista suunnittelua, mutta voi vaatia myös erillisiä rakenteita (esim. EPA-rahastot). EPA-tuki muodostaa vartenotettavan vaihtoehdon Suomen antamalle tuelle AKT-maiden alueelliselle integraatiolle.

Kansallinen käsittely:

Käsitelty 133-jaostossa 28.6.2007.

Eduskuntakäsittely:

[Tiedot yhteistoiminnasta eduskunnan kanssa, ml. valiokuntakäsittely]

Käsittely Euroopan parlamentissa:

[Tiedot valiokunta- ja täysistuntokäsittelyistä]

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema:

[Tiedot sääntelytasosta(laki/asetus/VnP/P/muu) liittymäkohdat Ahvenanmaan toimivaltaan]

Taloudelliset vaikutukset:

Taloudelliset vaikutukset riippuvat lopullisesta sopimusmallista.

Muut mahdolliset asiaan vaikuttavat tekijät:

[Tiedot muiden jäsenmaiden kannoista tai muista asiaan vaikuttavista tekijöistä]

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi

Taulukko 1 Arvoltaan suurimpien tuoteryhmien ja eräiden maataloustuotteiden tuonti ei-LDC AKT-maista ja Etelä-Afrikasta (1000 euroa, 1996–2005) (Lähde: Tullin tilastot)

SN	Nimike	1996	2000	2003	2004	2005	osuus* – % –
		– arvo 1000 euroa –					
671 *	harkkorauta,peilirauta,ferroseokset yms.	13 600	22 773	27 822	63 959	65 079	39,4 %
061 *	sokeri, melassi ja hunaja	26 522	11 013	14 809	9 547	22 816	9,9 %
057 *	hedelmät, tuoreet tai kuivatut, pähkinät	10 260	8 740	13 592	13 499	12 258	7,9 %
071 *	kahvi	15 377	7 876	7 572	6 442	8 593	4,6 %
112 *	alkoholipitoiset juomat	863	4 234	9 320	11 684	11 852	7,2 %
251 *	paperimassa	5 368	14 169	5 250	5 861	1 373	2,2 %
287 *	muiden epäjalojen metallien malmit	414	1 877	5 855	6 779	12 267	5,8 %
284 *	nikkelimalmi ja -rikasteet	1			14 397	5 932	6,2 %
675 *	levyvalmisteet seostettua terästä		4 943	7 863	1 256	5 278	2,0 %
321 *	kivihilli	3 228		14 619			0,0 %
248 *	sahattu ja hoylätty puutavara	3 203	3 426	2 852	2 557	1 692	1,3 %
283 *	kuparimalmi ja -rikasteet	13 694					0,0 %
058 *	hedelmäsäilykkeet ja muut hedelmävalmisteet	2 570	669	2 949	2 458	3 490	1,8 %
689 *	muut epäjalot metallit, valmistamattomat	1 237	1 902	77	5 992	874	2,1 %
037 *	kala-, äyriäis- yms. valmisteet	45	2 091	2 118	1 450	1 472	0,9 %
845 *	muut vaatteet, tekstiiliainetta	1 340	1 159	1 542	2 338	529	0,9 %
292 *	muut kasviraaka-aineet	1 386	1 043	1 167	1 264	1 423	0,8 %
288 *	muiden epäjalojen metallien romu	2 762					0,0 %
728 *	muut teollisuuden erikoiskoneet ja -laitteet	553	459	995	292	290	0,2 %
893 *	muovituotteet	20	1 210	943	62	30	0,0 %
653 *	tekokuitukankaat	342	379	445	387	615	0,3 %
634 *	vaneri-, lastu ja kuitulevy sekä muu työstetty puu	186	559	385	462	572	0,3 %
222 *	öljysiemenet, äpehmeidenä kasvioljyjen valmistukseen	218	763	564	268	236	0,2 %
059 *	hedelmä- ja kasvismehut	793	266	264	324	366	0,2 %
778 *	muut sähkökoneet, -laitteet ja -tarvikkeet	306	95	232	848	490	0,4 %
512 *	alkoholit, fenolit yms.	1 218	101	157	333	104	0,1 %
764 *	muut puhelin-, lennätin-, radio- ja tv-laitteet	140	23	213	398	1 111	0,5 %
784 *	mootoriajoneuvojen alustat ja osat	401	236	140	428	443	0,3 %
723 *	maansiirto-, kaivuu- yms. koneet	3	139	408	533	425	0,3 %
075 *	mausteet	533	530	108	22	19	0,0 %
541 *	lääkeaineet ja farmaseuttiset tuotteet	20	1	416	320	416	0,2 %
054 *	kasvikset, tuoreet tai kuivatut	86	135	193	363	384	0,2 %
713 *	mäntäpolttomoottorit	6	209	327	286	254	0,2 %
524 *	muut epäorgaaniset kemikaalit			1 053	11	13	0,0 %
684 *	alumiini		90		78	825	0,3 %
872 *	lääkintäkojeet ja -laitteet	15	45	157	286	384	0,2 %
597 *	kivennäisöljyjen yms. lisäainevalmisteet	34	198	200	234	210	0,1 %
591 *	torjunta-aineet						
	vähittäismyyntimuodossa	200	158	101	87	300	0,1 %
625 *	ulko- ja sisärenkaat, kumia	52	333	56	153	236	0,1 %
695 *	käsityövälineet ja vaihdettavat työterät	113	161	124	125	256	0,1 %
776 *	katodisädeputket, diodit, transistorit yms.	11	385	245	100	38	0,0 %
743 *	ilmapumput, kompressorit, sentrifugit yms.	56	118	192	158	211	0,1 %
635 *	muut puutuotteet	99	48	125	171	230	0,1 %
772 *	sähkövirtapiirin kytkentä- yms. laitteet	52	91	48	266	212	0,1 %
844 *	naisten ja tyttöjen vaatteet, neulosta	251	151	111	150	2	0,0 %

SN	Nimike	1996	2000	2003	2004	2005	osuus* – % –
		– arvo 1000 euroa –					
725 *	paperiteollisuuskoneet	43	120	205	250	15	0,1 %
841 *	miesten tai poikien vaatteet,pl. neulosvaatteet	120	158	92	94	159	0,1 %
582 *	laatat, levyt, kalvot yms., muovia	3	570	1	4		0,0 %
533 *	pigmentit, värit, lakat yms.	5	371	96	48	35	0,0 %
335 *	muut kivennäisöljytuotteet		139	103	133	128	0,1 %
017 *	lihasäilykkeet ja muut lihavalmisteet			41	46	21	0,0 %
048 *	vilja- ja jauhovalmisteet	5		1	1	15	0,0 %
034 *	kala, tuore, jäähdytetty tai jäädytetty	4		5	2	0	0,0 %
012 *	muu liha, tuore, jäähdytetty tai jäädytetty	0	0	31	17	19	0,0 %
044 *	maissi			0			0,0 %
047 *	muut viljajauhot ja ryynit	0					0,0 %
001 *	elävät eläimet	1	1	1	2		0,0 %
036 *	äyriäiset ja nilviäiset				2	5	0,0 %
291 *	muut eläinraaka-aineet	0	0			7	0,0 %
421 *	kasvioljyt ja -rasvat, 'pehmeät'			1	51	2	0,0 %
	<u>Muut</u>	<u>1 712</u>	<u>2 076</u>	<u>2 566</u>	<u>3 137</u>	<u>3 282</u>	<u>2,0 %</u>
	Yhteensä	109 470	96 232	128 750	160 412	167 286	100,0 %

Ryhmässä "muut" 129 nimikettä arvoltaan 2,0 % vuosien 2004–05 arvosta, kaikki nimikkeet alle 0,2 % maaryhmän tuonnista.

* osuus vuosien 2004–05 tuonnista keskimäärin

Taulukko 2 Tuonti ei-LDC AKT-maista ja Etelä-Afrikasta maittain (1996–2005)

Maa	1996	2000	2003	2004	2005	osuus*
	– arvo 1000 euroa –					– % –
Dominikaaninen tasavalta	13 593	22 868	28 883	64 503	60 954	38,3 %
Etelä-Afrikka	28 785	41 885	66 400	53 654	58 762	34,3 %
Kenia	17 247	8 371	9 577	8 142	15 861	7,3 %
Botswana	9	0		14 401	5 938	6,2 %
Swazimaa	2 822	10 949	10 884	7 970	7 062	4,6 %
Jamaika	1 794	1 786	1 593	3 832	6 120	3,0 %
Norsunluurannikko	3 411	3 398	2 510	2 150	6 344	2,6 %
Ghana	595	2 054	1 034	2 856	3 647	2,0 %
Mauritius	750	1 201	1 384	879	1 332	0,7 %
Seychellit	29	1 585	1 349	401	315	0,2 %
Bahama	42	871	565	479	34	0,2 %
Papua-Uusi-Guinea	13 841	235	149	489	8	0,2 %
Kamerun	715	580	91	139	324	0,1 %
Nigeria	48	129	109	217	134	0,1 %
Guyana	8 892	97	3 875	140	153	0,1 %
Namibia	24	10	76	29	56	0,0 %
Kongo		3	196		81	0,0 %
Surinam	18	39	2	33	17	0,0 %
Dominica	210	0	1	0	47	0,0 %
Antigua ja Barbuda	14	30	7	39	7	0,0 %
Barbados	115	68	43	29	16	0,0 %
Fidzi	7 221	17	11	10	34	0,0 %
St. Lucia		1		8	32	0,0 %
Trinidad ja Tobago	4 398	11	2	2	5	0,0 %
Grenada	1	37	9	6	1	0,0 %
Marshallinsaaret				3	0	0,0 %
Cookinsaaret			5	3		0,0 %
St. Vincent ja Grenadiinit			1		3	0,0 %
Belize	4	8	0	0	1	0,0 %
Nauru		3			0	0,0 %
Tonga			0	0		0,0 %
<u>St. Kitts ja Nevis</u>	<u>4 895</u>	<u>2</u>				<u>0,0 %</u>
Yhteensä	109 472	96 235	128 756	160 414	167 288	100,0 %

* osuus vuosien 2004–05 tuonnista keskimäärin